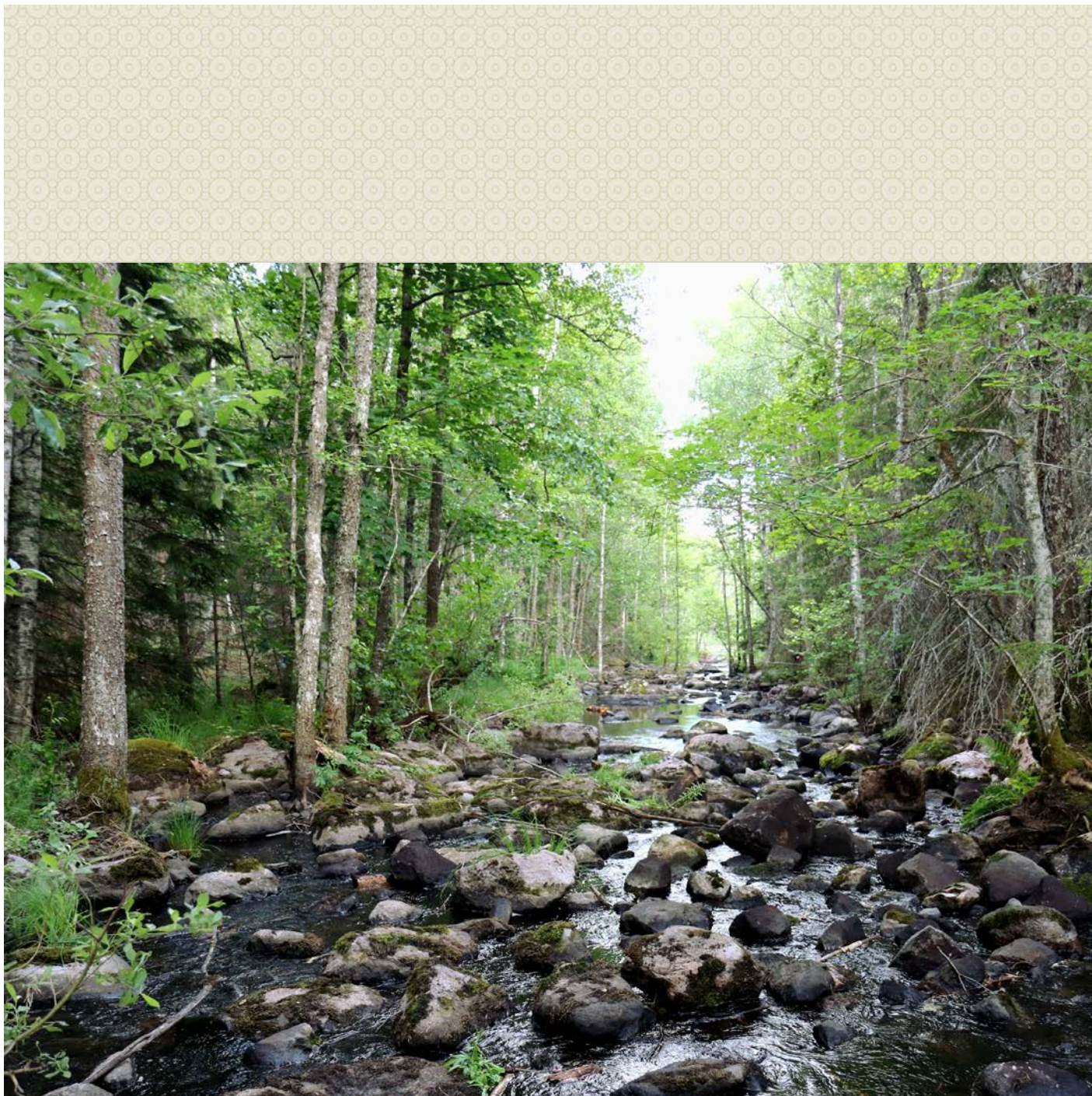

Sommens nedströmslekande öring

Projekt "Huru damm"

Slutredovisning 2018

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

**Sommens nedströmslekande öring – projekt ”Huru damm”
Slutredovisning 2018**

Kontaktperson Mathias Ibbe, Länsstyrelsen Östergötland,
Telefon, direkt: 010-223 53 95
E-post: mathias.ibbe@lansstyrelsen.se
Webbplats: www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Fotografi framsida Mattis Larsson/Sportfiskarna
Länsstyrelsens dnr. 589-1850-15

© Länsstyrelsen Östergötland år 2018

Sammanfattning

Länsstyrelsen har under åren 2016–2018 drivit projektet ”Sommens nedströmslekande öring” i samverkan med berörda markägare och ekonomiskt stöd av Naturskyddsföreningens Bra Miljövalsfond. Projektet har syftat till att stärka det nedströmslekande beståndet av öring i sjön Sommen. Målet i projektet har varit att öka andelen tillgänglig lek- och uppväxtmiljö för öring i Lillån och Svartån, Boxholm kommun. Detta har gjorts genom att återställa rensade block- och stenrika strömsträckor på sju olika delområden i Lillån. Arbetet har genomförts med hjälp av grävmaskin eller motordriven vinsch, samt manuellt med spett och handkraft. På vissa lokaler har även grus i lämplig storlek för öringens lek tillförts. Elfisken har genomförts på åtgärdslokalerna inför åtgärd och kommer följas upp i framtiden för att utvärdera effekten av åtgärder. Utöver restaureringsarbetet har även årsungar från Svartån flyttats till lämpliga lokaler i Lillån vid två tillfällen för att snabba på återkoloniseringen efter att fiskvandring möjliggjorts genom anläggning av en fiskväg i Lillåns inlopp.

Innehåll

Sammanfattning	3
Innehåll.....	4
Bakgrund	5
Naturvärden och påverkan	5
Åtgärdsarbete för bättre vattenmiljö	5
Resultat	6
Återställning av rensade strömsträckor.....	6
Återintroduktion av öring i Lillån	8
Elfiske och framtida uppföljning	9
Ekonomi	10

Bakgrund

Naturvärden och påverkan

Sjön Sommen är klassat som riksintresse för naturvärden. Här lever bland annat sydsvensk storröding och både upp- och nedströmslekande sjövandrande öring. Särskilt nedströmslekande öring är ovanligt nationellt då sjöregleringar på många håll slagit ut sådana bestånd. Tillgängliga lek- och uppväxtområden för öringen återfinns i Svartån och Lillån, Boxholm kommun. Vattensystemet utgör även livsmiljö för hotade arter som flodpärlmussla, tjockskalig målarmussla, kungsfiskare och utter.

Vattensystemet är påverkat av vattenreglering till förmån för vattenkraft och flottledsrensningar från tidigare flottning. Detta påverkar i sin tur tillgången på lek- och uppväxtmiljö för sjövandrande öring och livsmiljön för övrigt växt- och djurliv.

Åtgärdsarbete för bättre vattenmiljö

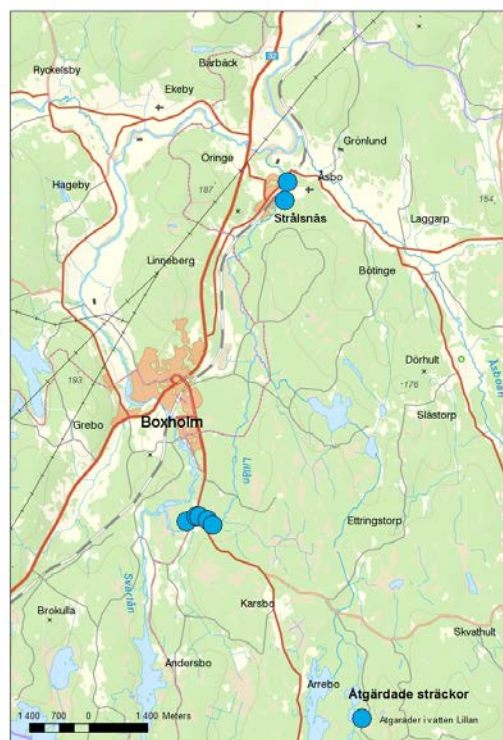
Arbetet för att förbättra vattenmiljön i Svartån och Lillån med fokus på den nedströmslekande öringen har drivits av markägare (Boxholm skogar AB) i flera årtionden. Sedan slutet av 90-talet har arbetet skett i nära samverkan med Länsstyrelsen, Boxholm kommun och vattenkraftägare. Detta arbete har bland annat resulterat i framtagande av fiskevårdsplaner, praktisk fiskevård, omprövning av vattendom för ökad minimitappning i Lillån samt anläggning av en fiskväg och utrivning av en damm. I arbetet har även uppföljningar i form av elfisken och lekgruppsinventeringar utförts.

För att fortsätta arbetet med återställning av vattenmiljön i Svartån och Lillån sökte Länsstyrelsen Östergötland 2015 medel ur Naturskyddsföreningens Bra Miljövalsfond. Målet med ansökan var att finansiera restaurering av fysiskt påverkade, i form av rensning, strömsträckor i Lillån som blivit tillgängliga för fisk i Svartån tack vare ökad minimiflöde och åtgärder för fiskvandring. I beslut från Naturskyddsföreningen den 24 september 2015 beviljades Länsstyrelsen 650 000 kr för det fortsatta arbetet.

Resultat

Återställning av rensade strömsträckor

Inom projektet har restaurering av sju stycken delområden genomförts. Områden har utgjorts av branta mer eller mindre rensade block- och stendominerade strömsträckor. Två av sträckorna var delvis omgrävda. Målet med restaureringen har varit att återställa vattendragets naturliga morfologi vilket i sin tur återskapar lek- och uppväxtmiljöer för öring men även gynnar andra arter som flodpärlmussla. På rensade sträckorna har upprepansat material som legat i vallar längs med vattenfåran i form av block, sten grus återförts. På några sträckor har även inköpt grus tillförts. Arbetet har utförts med hjälp av grävmaskin, kranbil, motordriven vinsch, spett och handkraft beroende på åtgärdsbehov och tillgänglighet. Åtgärderna har inneburit en naturligare morfologi på de aktuella strömsträckorna vilket är ett steg mot god ekologisk status i berörd vattenförekomst. Förhoppningarna är att även fiskfaunan på sikt påverkas positivt av åtgärderna. Åtgärderna är rapporterade i den svenska databasen för åtgärder i vatten (ÅIV).

De sju delområden som restaurerats inom projektet

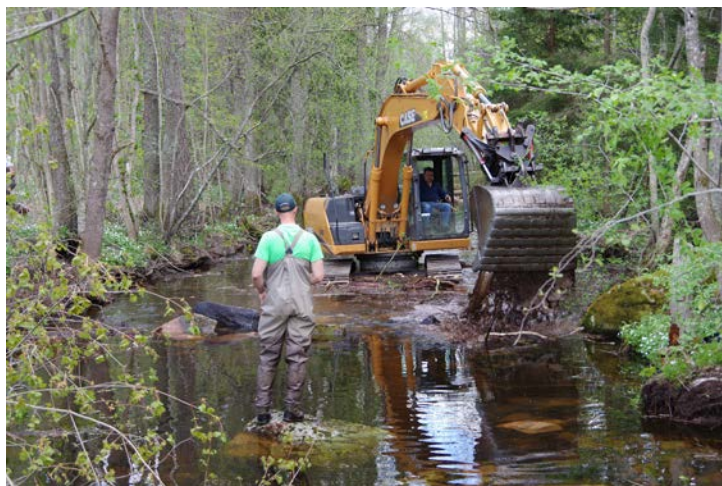

Foto: Pågående restaurering av en av sträckorna vid Strålsnäs. Fotograf Lars Gezelius.

Foto: En av strömsträckorna vid Södra Timmerö, Boxholm, innan åtgärd. Fotograf Mattias Larsson.

Foto: Samma sträcka som ovan efter åtgärd. Bortrensade block och sten har återförts med hjälp av motordriven vinsch. Fotograf Mattias Larsson.

Återintroduktion av öring i Lillån

Flytt av årsungar från lekområden i Svartån till lämpliga uppväxtmiljöer i Lillån har genomförts under två säsonger. Flytten har skett under försommaren (maj-juni) för att på så vis ta av det ”naturliga överskott” som annars försvinner i och med den starka konkurrensen inom arten som kännetecknar öringens uppväxt. Åtgärden har utförts för att snabba på den återkolonisering av öring som nu är möjlig tack vare anläggning av fiskväg i Lillåns inlopp. Årsungarna fångades in med hjälp av elfiske. Totalt har ca 600 öringar flyttats.

Foto: Dokumentation av årsungar som fångats i Svartån.

Elfiske och framtida uppföljning

Vid samtliga åtgärdsområden har elfisken genomförts inför åtgärd. Vid vissa lokaler har ytterligare ett elfiske utförts. En av lokalerna har lagts till i det regionala elfiskeprogrammet och kommer fiskas årligen framöver. Även de övriga lokalerna kommer följas upp men mer sällan. Resultatet rapporteras till det nationella elfiskeregistret (SERS)

Elfiske i Svartån. Fotograf Urban Hjalte.

Ekonomi

I nedanstående tabell redovisas översiktligt kostnaderna för de huvudmoment som finansierats av beviljade medel från Miljöfonden. Projektet är en del av ett långsiktigt åtgärdsarbete i Svartån och Lillån där medlen från fonden bidragit till konkret naturvårdsnytta och åtgärdsarbete i framförallt Lillån. Länsstyrelsen planerar att fortsatt driva åtgärdsarbete i vattensystemet för att nå full åtgärdspotential och god ekologisk status.

Huvudmoment	Kostnad (kr)
Restaurering av sju delområden i Lillån	525 000
Flytt av årsungar öring	75 000
Elfisken (före/efter åtgärd)	50 000
	650 000

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter på den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND